

швидкість мислення.

Співпраця керівника і учня під час написання роботи має виражатися не тільки в розкритті здібностей учнів, орієнтації їх на пізнання як цінність, але і в розвитку особистості самого викладача, здатного ефективно використовувати ввірені йому людські ресурси. Заняття дослідницькою діяльністю дозволяють розширити кругозір і учня, і керівника [7, с.314].

Наступний етап роботи – аналіз та оформлення наукових досліджень. Висновки робляться відповідно до поставленої мети і завдань. Вони повинні бути чіткими і зрозумілими навіть не фахівцеві. Ні для кого не секрет, що правильна оцінка результатів дослідження є однією з найбільш складних і водночас важливих завдань. Важливо навчити дітей вирішувати поставлені завдання до кінця, доводити будь-яку розпочату справу до логічного завершення.

Отже, розглянувши теоретичні основи організації дослідницької діяльності молодших школярів, ми дійшли висновків, що дослідницька діяльність – організована, пізнавальна творча діяльність учнів, за своєю структурою відповідає науковій діяльності, що характеризується цілеспрямованістю, активністю, предметністю, вмотивованістю і свідомістю. У молодшому шкільному віці дослідницька діяльність являє собою специфічну навчальну діяльність, яка передбачає наявність основних етапів, характерних для наукового дослідження і орієнтовану на відкриття особисто значущих для учня знань, формування дослідницьких умінь. Педагогічними умовами організації дослідницької діяльності молодших школярів є: ознайомлення молодших школярів зі змістом і технікою виконання досліджень, формування в учнів умінь самостійної роботи, формування умінь самоконтролю та розвитку творчих здібностей та ініціативи учнів.

Література

1. Артихович В. Розвиток образного мислення. Формування навичок творчо-дослідницьких здібностей / В. Артихович // Завуч (Шкільний світ). – 2006. - №2. – С.7-10.
2. Арцев М. Н. Учебно-исследовательская работа учащихся: Методические рекомендации для учащихся и педагогов / М.Н. Арцев // Завуч для администрации школ. – 2005. - №6. – С. 4-29.
3. Білик Н. Організація учнів профільних класів на наукову діяльність / Н. Білик, Л. Михайлик // Директор школи (Шкільний світ). – 2006. - №23-24. – С. 29-35.
4. Білоус. С. День науки Запорізького відділення Малої академії наук / С.Білоус // Фізика (Шкільний світ). – 2006. - №17-18. – С.1-4.
5. Босова Л. Л. Исследовательская деятельность на уроках информатики в V–VI классах / Л. Л. Босова // Информатика и образование. – 2006. - №6. – С. 36-42
6. Відділ інтелектуального розвитку гімназистів // Завуч (Шкільний світ). – К., 2007. - Том 4. – С. 23-28.
7. Войтович Т. Формування пошуково-дослідницьких здібностей учнів на уроках української мови в класі гуманітарного профілю / Т. Войтович // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2006. - №4. – С. 82-83.
8. Голобородько В. В. Наукова робота учнів / В. В. Голобородько // Управління школою. – 2005. - №2. – С.17-27.
9. Грабовець Г.А. Досвід експериментально-дослідницької роботи в умовах інформатизації школи / Г.А. Грабовець, Є.О. Иванов // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2005. - №5. – С. 47-50.

УДК 372.878:374.036

Ляо Бінь,
аспірант НПУ імені М.Драгоманова

Liao Binh,
graduate student of the National Pedagogical University
named after M. Drahomanov

ТЕРМІНОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ДОСЛІДЖЕННЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

TERMINOLOGICAL COMPONENT OF THE STUDY OF MUSICAL AND AESTHETIC COMPETENCE

Анотація. У статті наголошується на багатоаспектності феномену «музично-естетична компетентність», визначено та обґрунтовано його термінологічну складову. Представлено тлумачення таких понять, як музично-естетична свідомість, музично-естетичні знання, музично-естетичні уявлення, музично-естетичні потреби, музично-естетичний смак, музично-естетичний досвід.

Annotation. The article emphasizes the multifaceted nature of the phenomenon "musical and aesthetic competence, defined and substantiated its terminological component. The interpretation of such concepts as musical-aesthetic consciousness, musical-aesthetic knowledge, musical-aesthetic ideas, musical-aesthetic needs, musical-aesthetic taste, musical-aesthetic experience is presented.

Ключові слова: музично-естетична діяльність, музично-естетичне сприйняття, музично-естетичний розвиток, музично-естетичний досвід, музично-естетична компетентність.

Постановка проблеми. Нові завдання, що висувуються перед освітянами України і Китаю передбачають формування нової генерації молоді з урахування потреб, естетичних орієнтацій та мистецьких уподобань, що дозволить їй мобільно інтегруватися в сучасний культурно-освітній простір. У зв'язку з цим проблема формування музично-естетичної компетентності підлітків набуває особливої актуальності.

В основних положеннях «Концепції художньо-естетичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів» зазначається, що «художньо-естетичний розвиток – це становлення особистості, яке характеризується естетичним ставленням до мистецтва і дійсності, розвинутими спеціальними художніми здібностями та мисленням, що забезпечують готовність до художньо-творчої самореалізації і безперервного духовного самовдосконалення» [4].

Вчені розглядають музично-естетичний розвиток особистості як зумовлене впливом мистецтва зростання рівня естетичної та музичної культури, музично-естетичного досвіду, сформованість естетичних якостей, музичних здібностей та естетичного ставлення до оточуючого світу. Високий рівень музично-естетичного розвитку підлітків проявляється в задоволенні від спілкування з музичним мистецтвом, процесу та результатів музичної діяльності, привнесенні оригінального та естетичного в оточуюче середовище та власне життя.

Важливе значення для формування музично-естетичної компетентності має музично-естетична свідомість, яка корегує успішність процесу формування музично-естетичної компетентності підлітків у закладах позашкільної мистецької освіти. На переконання Р.Тельчарової, музично-естетична свідомість є сукупністю соціально-психологічних процесів, що відображаються в людському мозку і за допомогою яких здійснюється оволодіння музичними цінностями і музичною творчістю [6]. Будучи особливим способом ставлення до музики «зі знанням і розумінням», музично-естетична свідомість дозволяє створити ідеальний план музично-естетичної діяльності. В свою чергу, на музично-естетичні знання підлітки спираються при обґрунтуванні логічних суджень, які утворюють високий рівень музично-естетичної свідомості. Наявність музично-естетичних знань стає підставою для формування переконливих суджень про художні цінності культури. За свідченням І.Павлової, музично-естетична свідомість не завжди виявляє себе в безпосередньому сприйнятті, велике значення мають приховані внутрішні процеси, такі як, потреби, мислення, уявлення, уява, які характеризують оціночне ставлення особистості до мистецтва і оточуючої дійсності [5].

За результатами досліджень Е.Абдулліна, музично-естетичні оціночні уявлення виявляються в музично-естетичних поглядах, переконаннях і судженнях. «Здатність дати естетичну оцінку твору – на думку вченого, характеризує досить високий рівень розвитку сприйняття музики і може слугувати одним з показників музичної культури». У словнику мистецьких термінів за редакцією Г.Сотської та Т.Шмельової естетична оцінка визначається як установлення значущості предметів, явищ дійсності й мистецтва з позицій уявлень особи про прекрасне. Цей процес носить суб'єктивний характер, оскільки детермінується інтересами та потребами особистості, які безпосередньо залежать від її світогляду та рівня музично-естетичного розвитку [7].

На формування музично-естетичної компетентності підлітків впливає розвиненість музично-естетичних потреб які для підлітків виражаються в радісному, цікавому, веселому і доброму, що стимулює їх музичний розвиток та естетичне зростання. Вчені наголошують на динамічному характері естетичної потреби, який обумовлює її здатність до розвитку і трансформації.

Розвиваючий, ускладнюючи і вдосконалюючись естетичні потреби виступають як потреби в спогляданні, сприйнятті естетичних цінностей, в творенні і творчості. Під впливом яскравого естетичного переживання відбувається вдосконалення, піднесення потреби, в результаті чого естетична потреба еволюціонує в потребу творчу, мета якої полягає в переході естетичного на рівень дійсності. Естетична потреба пов'язана з естетичним інтересом, адже в основі естетичного інтересу лежить потреба в естетичній насолоді. Необхідно пам'ятати про те, що інтерес завжди є визначеним орієнтиром, маяком для підлітка в його прагненні задовольнити музично-естетичні потреби. В свою чергу, музично-естетичні потреби та інтерес пов'язані з естетичними переживаннями і є рухомою силою формування музично-естетичної компетентності підлітків.

Однією з найважливіших характеристик музично-естетичної компетентності підлітків є наявність музично-естетичного смаку. Аналіз наукових праць засвідчив, що вчені по-різному розуміють категорію «музично-естетичний смак». Його трактують як: здатність до оцінки предметів, явищ, ситуацій з точки зору їх естетичних якостей (Б.Ліхачов); відносно стійку якість особистості, в якій закріплені норми, уподобання, що служать особистісним критерієм для естетичної оцінки предметів або явищ (А.Буров); складовий компонент генералізованої естетичної здатності, що включає естетичне почуття, погляди, естетичне переживання і насолоду (Н.Киященко); естетичну систему музичних уподобань і орієнтацій, засновану на культурі особистості та на творчій переробці естетичних вражень (Ю.Борєв); стійку систему оцінок естетичної значущості явищ навколишнього світу відповідно до естетичних поглядів, почуттів і ідеалів людини (Л.Коган); здатність вибірково-оцінного ставлення до естетичних об'єктів, вміння відрізнити прекрасне від потворного на основі глибокого знання законів естетики (А.Саржа). Будучи важливою складовою музично-естетичної компетентності, музично-естетичний смак формується під впливом мистецьких цінностей і виражається в здатності емоційно оцінювати різні музичні твори, перш за все, відрізняючи їх за стилевими особливостями та власними уподобаннями. Він дає можливість тонше та об'єктивніше оцінити естетичні якості музичних творів та події навколишнього світу. Музично-естетичний смак тісно пов'язаний зі світоглядом людини, його ідеалами та поглядами. Його основними характеристиками є почуття міри, гнучкість і разом з тим стійкість оцінок, а також широта і багатогранність сприйняття.

На формування музично-естетичної компетентності підлітків впливає наявність музично-естетичного досвіду. Характеризуючи дану категорію ми з'ясували, що у філософському трактуванні досвід є співвідношенням суб'єктивного і об'єктивного, безпосереднього і опосередкованого, інтуїтивного і осмисленого, раціонального (розуму) та емоційного (відчуття) [8]; у психолого-педагогічному – є результатом творчої діяльності людини, що спрямована на свідоме сприйняття різноманітних вражень навколишнього середовища; обумовлена багатогранними актами людського мислення, пам'яті, уяви та емоційних переживань; має на меті позитивне перетворення самої особистості [1]; у художньо-естетичному – обумовлений зв'язком з духовно-практичним ставленням особистості до навколишнього світу і передбачає усвідомлення значущості мистецтва у розвитку особистості [2, с.36]. Як і попередньо розглянуті категорії «музично-естетичний досвід» є, з одного боку, уособленням естетичного відношення до оточуючої дійсності, а з іншого – цілісністю музичних знань, умінь і навичок, спрямованих на усвідомлення музично-естетичний досвіду і створення музичних творів.

У дослідницьких працях естетичний досвід визначається як: сутність естетичного виховання, цілеспрямований процес формування в людині потреби в досконалості (Д.Джола, А.Щербо); «духовне утворення», що належить до складних психічних явищ, котрі можуть бути розглянуті як системи та мати компонентну структуру (І. Зязюн); сукупність неутилітарних інтуїтивно-дієвих ставлень суб'єкта до реальності, які мають споглядальний характер і супроводжуються або завершуються духовною насолодою суб'єкта або почуттям задоволення (М.Нечипоренко); інтегративне особистісне утворення, що є результатом художньо-естетичної діяльності особистості, змістовною стороною якого виступає естетичне відношення до мистецтва як діяльнісно-емоційного процесу зв'язку особистості з художніми об'єктами (О.Шевнюк).

За свідченням Т.Завадської, музично-естетичний досвід є видом художньо-естетичного досвіду при цьому якість та кількість такого досвіду сприяє позитивному впливу музичного

мистецтва на підлітків. Трактуючи музично-естетичний досвід як цілісне утворення, котре характеризує рівень розвитку школярів в різних видах музичної діяльності, вчена наголошує на його емоційному, дієвому та знанневому аспектах. В музично-естетичному досвіді підлітків науковець виокремлює: досвід емоційно-цілісного ставлення до музики; інтонаційно-слуховий та знанневий досвід; досвід творчої музичної діяльності [3, с.27-29]. На наше переконання, музично-естетичний досвід підлітків можна тлумачити як єдність емоційної сутності музичної діяльності, та комплексу музичних знань, умінь, навичок, здібностей, що функціонує як інтегральний людинотворчий феномен особистісної музичної неповторності учня.

Висновки. Підсумовуючи сказане зазначимо, що з'ясування сутності ключових понять дослідження – «компетентність», «музично-естетична компетентність», базових – «музично-естетична діяльність», «музично-естетичне виховання», «музично-естетичне сприйняття» та похідних – «музично-естетичне середовище», «музично-естетичний досвід», «музично-естетичні уявлення», «музично-естетична оцінка» – дало можливість уявити багатоаспектність феномену «музично-естетична компетентність», його змістову наповненість і широту трактувань. Узагальнюючи сказане, може констатувати, що одні дослідники розуміють її як здатність до усвідомлення музики як явища суспільного життя, засвоєння її основних закономірностей існування і розвитку, до оволодіння музичними засобами втілення художніх образів у виконавстві; інтегративна здатність до естетично-творчого сприймання, естетичної оцінки музичних творів та їх відтворення у виконавській діяльності, до постійної музичної.

Література

1. Гончаренко С.У. (1998) Український педагогічний словник. Київ: Либідь. 376 с.
2. Джола Д. М., Щербо А.Б.(1999) *Теорія і методика естетичного виховання школярів*. Київ: ІЗМН.392 с.
3. Завадська Т.М. (1993) Педагогічне діагностування музично-естетичного досвіду молодших школярів. *Початкова школа*. (С.27-29) №3.
4. Масол Л.М. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. Взято з http://www.yur-info.org.ua/index.php?lang_id=1&menu_id=1182&article_id=165701
5. Павлова И.Ю. (2001) *Формирование музыкально-эстетической культуры студентов педвуза на основе использования национального музыкального фольклора*. (Дисер. канд. пед. наук.) Казань: КГУ. 239 с.
6. Тельчарова Р.А. (1991) Уроки музыкальной культуры Москва: Просвещение. 157 с.
7. Сотська Г.І., Шмельова Т.Б. (2016) Словник мистецьких термінів. Херсон: Видавництво «Стар».
8. Філософський словник соціальних термінів (2005) [за ред. В.П. Андрущенко]. Київ: «Р.И.Ф.» 672 с.

УДК 373.2.015.31:792

Д. Лятамбур,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
D. Lyatambur,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

FORMS AND METHODS OF ATTRACTING PRESCHOOL CHILDREN TO THEATRICAL ACTIVITIES IN PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Анотація. У статті здійснено аналіз педагогічного потенціалу театрального мистецтва, охарактеризовано основні форм та методи використання театрального мистецтва в закладах дошкільної освіти з метою створення ефективних умов для оволодіння дошкільниками